

PALAMENTE YA AFRIKA BORWA

- Palamente e na le Dintlo tše pedi:
 - Ngwako wa Bosetšhaba (NA), yeo e nago le maloko a 400, le
 - Khansele ya Bosetšhaba ya Diprofense (NCOP), yeo e nago le baemedi bao ba ka bago 90.

KHANSELE YA BOSETŠHABA YA DIPROFENSE

- Go ya ka Molaotheo, NCOP e emela diprofense go netefatša gore mmušo o sekegela diprofense tsebe.
- E dira seo ka tsela ya go tšea karolo ge go dirwa melao le go fa setšhaba sebaka sa go ahlahlaha merero ye bohlokwa yeo e amago diprofense.
- NCOP e netefatša gore dipelaelo tša mmušoselegae di fihlišwa mmušong.

SEBOPEGO SA NCOP

- NCOP e na le baemedi ba go tšwa go ye nngwe le ye nngwe ya diprofense tše 9 bao ba kgethilwego ke makgotlatheramelao a diprofense, gape le baemedi ba *Mokgatlo wa Afrika Borwa wa Mmušoselegae(SALGA)*.
- Baemedi ba profense e tee ka e tee ke ba lesome:
 - Ba ba tshelala ba saruri
 - Ba bane bao ba kgethegilego goba ba lebakanyana
- Baemedi ba ba okametšwe ke Mopremia wa profense ye nngwe le ye nngwe, yoo e lego yo mongwe wa baemedi bao ba kgethegilego..
- Mopremia a ka kgetha motho mo seabakeng sa gagwe ge go hlokega.
- Baemedi ba SALGA ba kgethwa ke komiti ya khuduthamaga go tšwa go sehlopha sa

baemedi sa Mekgatlo ya Mmušoselegae ya diprofense tše senyane.

BAOFISIRI BA NCOP

- NCOP e kgetha Balaodi mo magareng ga bona ka bobona;
 - Modulasetulo,
 - Baswarabadulasetulo ba babedi.
- Balaodi ba ke bona bao ba swerego taolo ya mošomo wa NCOP ebile e ba badulasetulo ka nako ya dingangišano go netefatša gore baemedi ba kgona go bolela ka tokologo gomme ba sa tshela melao ya Khansele.
- Moswaramodulasetulo wa saruri o kgethwa sebaka sa mengwaga e mehlano mola Bapremia ba diprofense ba šielana sebaka ka go ba Baswarabadulasetulo sebaka sa ngwaga.

KAROLO YEO E BAPALAGO KE NCOP

- NCOP e tsebagala ka go tšweletša tšhomišano-mmogo ya pušo le demokrasi yeo e fago batho sebaka sa go tšea karolo, ebile ke yona e etetšago pele dipelaelo tša mmušoselegae le tša diprofense go mmušo.
- NCOP e bolelela diprofense tše senyane ka moka ebile e fa mmušoselegae sebaka sa go tšea karolo go dipoledišano tša ge go dirwa melao mo mmušong.

KAROLO YEO E BAPALWAGO KE NCOP GE GO DIRWA MELAO

- NCOP e šoma go lebeledišiša, go fetiša, go fetola, go šišinya phetolo goba go ganana le molao.
- E swanetše go lebeledišiša Melaokakanywa ka moka.

National Council of Provinces

- E ka thoma goba go lokišetša Melaokakanywa yeo e welago ka go šetjule ya 4 ya Molaotheo (merero yeo mmušo mmogo le makgotlatheramelao a diprofense a nago le maatla a go dira melao go wona) le Melaokakanywa e mengwe yeo e amago diprofense.

- Mešomo e mentši ya go dira melao e hloga mo dikomiting, feela Melaokakanywa e swanetše go romelwa kopanong ya NCOP gore go boledišanwe ka yona le gore ba e boutele goba ba e gane.

- E na le karolo yeo e e bapalago go direng melao ya semolaotheo.

Melaokakanywa yeo e sa amego diprofense:

- Melaokakanywa yeo e sa amego diprofense ke yeo e sepelelanago le mešomo ya semmušo, bjalo ka tša tšhireletšo, tša merero ya kantle le tša toka.

- Ge Melaokakanywa ye e fetišitšwe ke Ngwako wa Bosetšhaba, e ya go boutelwa ka go NCOP.

- Ge NCOP e rata go dira diphetogo mo go Molaokakanywa woo, o tla bušetšwa morago go Ngwako wa Bosetšhaba, gomme wona o tla amogela goba wa ganana le diphetogo tšeo.

Melaokakanywa yeo e amago diprofense thwii:

- Melaokakanywa yeo e amago diprofense thwii e akaretša tša thuto, tša dinamelwa, tša maphelo le tša leago.
- Bontšhi bja Melaokakanywa ye e ka tšweletšwa ka go NCOP ke NA goba NCOP; feela go na le ye mengwe Melaokakanywa yeo e swanetšego go thoma ka go NA.

- Ge go boutelwa Melaokakanywa ye ka go NCOP, profense ye nngwe le ye nngwe e na le bouto e tee.
- Ge go na le go kgakgano gare ga NA le NCOP mabapi le Molaokakanywa woo o amago diprofense, Molaokakanywa woo o tla swanela ke go romelwa go *Komiti ya Poelanyo*.

Melaokakanywa yeo e fetolago Molaotheo:

- Ge Molaokakanywa wa go fetola Molaotheo thwii o ama diprofense, go ba kaone ge go ka ba le diprofense tše tshela go tše senyane tšeo di lego ka go NCOP go dumelelana le wona.

- Ge Molaokakanywa wa go fetola Molaotheo o sa ame diprofense thwii, Molaotheo o laela gore NCOP e sware dingagišano(ntlle le go bouta) ka Molaokakanywa woo pele ga ge o eya ka go NA go boutelwa.

TLHOKOMEDIŠIŠO

- Molaotheo o laela gore Palamente mmogo le Makgotlatheramelao a Diprofense e hlole le go kgonthišiša gore mmušo o phetha mešomo ya wona ka tshwanelo.
- NCOP e okametše tlhokomedišišo ya seo mmušo o se direlago diprofense le mebušo ya selegae.
- NCOP e ka kgopela Leloko la Kabinete, moofisiri wa mmušo goba wa profense go tla kopanong ya Khansele goba ya komiti ya Khansele.
- Baemedi ba NCOP ba ka botšiša Matona a mmušo dipotšišo tšeo di tlogo arabiwa ka go NCOP.
- NCOP goba ye nngwe ya dikomiti e ka amogela diphethišene, dikemelo goba

ditlhagišo go tšwa go mang goba mang le ge e le go tšwa go mokgatlo.

- NCOP e fela e etela diprofense go kgonthišiša gore ba kgone go kwa dinyakwa le ditlhohlo go setšhaba ka bosona.

DIKOMITI TŠA NCOP

Dikomiti tša NCOP di na le go bitšwa *Dikomiti tšeo di Kgethilwego*, mohlala, Komiti yeo e Kgethilwego ya tša Dintlo, ya tša Mešomo ya Setšhaba le ya tša Dinamelwa.

- Komiti e akaretša mošomo wa dikgoro tša mmušo tše itšego. Gape Komiti e swara dingangišano ebile e fetola Melaokakanywa, mola e bile e swara ditheeletšo phatlalatša ka merero yeo e amago setšhaba.
- Dikomiti di ka biletša motho go tla go hlagiša bohlatse goba go tšweletša ditokomane, le go nyaka gore motho goba motheo woo ba ka begago go wona.
- Ge Molaokakanywa o fetšwa go ahlaahlwa ke komiti, o tla išiwa go NCOP gore ba o boutele.
- Baemedi ba profense ye nngwe le ye nngwe ba na le bouto e tee yeo e tlogo dirwa ke hlogo ya baemedi ba profense yeo legatong la profense.

KAROLO YA TLHOKOMEDIŠIŠO KE SETŠHABA

Maloko a setšhaba a ka ba le seabe go hlokomedišišeng gore mmušo o phethela setšhaba ka tshwanelo. Seo se ka dirwa ka ditsela tše di latelago:

ROMELA DITLHAGIŠO

- Go romela tlhagišo go komiti ya Palamente ke tsela ye nngwe ya go kwagatša lentšu la gago Palamenteng.
- Ka go romela tlhagišo, o ba le sebaka sa go huetša dikgopolo tša maloko a komiti ao a tlogo ahlaahla le go ngangišana ka melao pele e feleletšwa.

PHETHIŠENE:

- Phethišene ke tsela ya go tšweletša dingongorego goba merero yeo e tshwenyago setšhaba go Palamente gore e thuše.
- Badudi ba naga ka moka ban a le tokelo ya go romela phethišene, ebile se se hlagišitšwe ka go Molaotheo.
- Motho yo mongwe le yo mongwe, dihlopha tša batho goba mokgatlo o na le tokelo ya go romela phethišene Palamenteng.

IKGOKAGANTŠHE LE LELOKO LA PALAMENTE

- Maloko a setšhaba a ka ikgokagantšha le Maloko a Palamente diofising tša bona tša mešomo tša moo ba dulago nageng ka bophara goba Palamenteng ge ba hloka thekgo ya bona me mererong yeo e ba fišago goba ba hloka thušo ya bona ka bothata bo bo itšego.

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Produced by the Public Education Office • Parliamentary Communication Services • INSPIRED BY PEOPLE
www.parliament.gov.za • P.O. Box 15, Cape Town, 8000 • Telephone: (021) 403 3341 • Facsimile: (021) 403 3303

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Sepedi

National Council of Provinces